

3) HVA ER MEDVIRKNING? - Museet må finne et fast et standpunkt! -

- Samarbeid på tvers av institusjoner

- Sosiale medier: Kommentarer, tilbakemeldinger

- Møteplass: Velje til dialog, definisjonsmakter - hva skal museet være?

RAPPORT FRA DET RELEVANTE MUSEUM 2016

INKLUDERING OG MEDVIRKNING

Det fjerde nasjonale kurset for museumsansatte i Trondheim fra 17. til 21. oktober 2016.

Sluttrapport 2013-2016

INNLEDNING

Kursets tittel – Det relevante museum – viser til en utvikling innenfor museumssektoren som har pågått de siste 10-15 årene. Vi har fått en dreining fra et gjenstandsfokus til et menneske- og samfunnsfokus i museene. Denne dreiningen er en tilpasning til generelle samfunnsendringer på mange områder; demografi, kultur, teknologi, endringer som krever at museene reflekterer over mål og metoder, og fornyer sin formidling og forvaltning. Endringene krever også ny type kompetanse, økt tverrfaglighet, og den krever økt kunnskap frembragt gjennom ny forskning og kunnskapsproduksjon i museene. Ikke minst er dette tydelige krav fra offentlige myndigheter gjennom diverse stortingsmeldinger og NOU'er, men vi ser at den samme utviklingen også skjer i museumssektoren i andre land.

Det relevante museum i fireårsperspektiv: Har vi spilt en rolle?

Kursets ide utviklet seg under samtaler mellom Kulturrådets folk og ansatte fra MiST, Norsk Folkemuseum og Nasjonalmuseet en gang i 2012. Det var et følt behov for å knytte teori og praksisfeltet nærmere sammen, for å inspirere til at de samfunnsmessige og kulturelle endringene også ble synlige i museenes daglige arbeid.

«Hva skal endres og hvem skal endres gjennom dette programmet: Er det et endringsbehov der ute – eller må vi skape det?» (HM: januar 2013). Dette er et sitat fra referatet fra det første arbeidsmøte i gruppa som arbeidet med det aller første DRM i 2013.¹ Etter å ha gjennomført fire kurs kan vi trygt si at ja, det finnes et endringsbehov og et endringsønske 'der ute'. Gjennom kurset har vi bidratt til behovet, men har også bidratt med løsninger og ideer som faktisk har ført til endring.

Kathrin Pabst hadde på årets kurs en oppsummering av de endringer som museene har hatt de siste ti årene². Hennes gjennomgang viser at det fra Brudd-prosjektets oppstart i 2003 og til i dag, har vært en stor økning i prosjekter som faller inn under begrepet samfunnsrolle, medvirkning, mangfold og relevans. Alt flere museer gjennomfører slike prosjekter, og i noen grad kan vi også ved å se på museenes planverk, se at museene har gjennomgått organisatoriske endringer som følger av paradigmeskiftet og den nye forståelsen av museenes samfunnsoppdrag.

Det Relevante Museum har bidratt til denne utviklingen, uten at evalueringer og tilbakemeldinger gir en beviselig direkte effekt.³ Evalueringen foretatt i 2015 blant museumsledere ble besvart av for få til at sikre konklusjoner kan trekkes. Imidlertid så vi store forskjeller i måten lederne har brukt kurset på i arbeidet med utvikling på eget museum. Mens noen ikke helt visste hvem som hadde deltatt og hvorfor, har andre ledere bevisst sendt sine medarbeidere på kurset med en oppgave om å hente ideer, kunnskaper og bidra til refleksjon i arbeid på eget museum.

Flere museer oppgir å ha brukt lærdom fra kurset i utarbeidelse av egne planverk. Noen sier dette eksplisitt i sine planer,⁴ mens andre har gitt muntlig informasjon om at deltakere på museumskurset har bidratt til interne diskusjoner omkring tema fra kurset, og bragt nye tanker inn i museenes planarbeid og programmeringsvirksomhet.

Det relevante museum - 2017

Årets kurs er intet unntak. Dette var det siste kurset i denne omgangen, noe som flere uttrykte skuffelse over. Tilbakemeldingene i evalueringsskjemaet viser også tydelig at det er et behov for en samling FOR og MED ansatte i museene. Lengden på kurset – en hel uke – ble av de aller fleste sett som en forutsetning for at diskusjonene kunne bli dype nok til varig læring. Den høye kvaliteten på forelesere blir også trukket fram av flere deltakere. Kommentarer tyder på at det blir satt stor pris på at ikke bare ledere får delta på slike møteplasser, og at man føler seg verdsatt gjennom å få delta på kurset.

Årets kurs var bygd over samme mal som tidligere: Mandag og fredag var felles for alle med tverrfaglig fokus. Hver dag startet med en inspirator som keynote-speaker, med fokus i museenes ulike fagfelt. Etter evaluering av tidligere kurs valgte vi å slå sammen dokumentasjon og bevaring til en felles samlingsforvaltningsdel. Dette ble svært godt mottatt av de

DRM 2017 i tall:

Deltakere: 73

Forelesere: 44

27 av disse kom fra norske museer.

Foredrag/workshops: 42

Sesjoner for formidling, samlingsforvaltning og forskning + flere sesjoner i blandet gruppe

5 utenlandske forelesere (en engelskspråklig) og resten fra Kulturrådet og andre norske organisasjoner/institusjoner.

Fagesjoner: 3

Antall arrangører: 4(5) fra MiST, 1 Norsk Folkemuseum

¹ Møtereferat DRM-arbeidsgruppe

² Kathrin Pabst «Samfunnsrolleprosjektet – og hva så» foredrag 21.10.16 på DRM, Trondheim

³ Evaluering foretatt etter kurset i 2015. Kulturrådet, intern informasjon.

⁴ MuST- plan for samlingsforvaltning

som deltok, man slapp å velge mellom flere interessante foredrag. Vi la i år ekstra vekt på å få fram det tverrfaglige, helhetlige perspektivet på museum. Vi lot deltakerne velge mellom sesjoner på tre av dagene, samt at vi i deler av kurset slo sammen moduler fra ulike fagfelt. Dette var vellykket, noe som viser at museene er så tverrfaglige og museumsarbeidere har så spredte arbeidsoppgaver at det kan være vanskelig å skille f.eks. formidling og forskning. Likevel har vi ikke lykkes helt i å forankre tverrfagligheten. Enten dette skyldes pedagogikken eller det faglige innholdet er vanskelig å si, men det kan synes som om deltakerne ikke har fått fullt utbytte av workshopper og fellesarbeidet på tvers av fagområdene. Kanskje kunne vi vært strengere på gruppeinndelinger ut fra yrkesbakgrunn og ansvarsområder i museene – vi vurderte dette tidlig men ut fra erfaringer fra andre kurs valgte vi å la deltakerne selv organisere gruppearbeidet. Kanskje var dette et feilgrep, men de fleste syntes likevel at utbyttet av gruppearbeid var godt. Utstillingsvurdering var også i år tema, og gruppene arbeidet i tre dager med to ulike utstillinger. Det var nok ulikt nivå på arbeidet i gruppene, mens noen brukte tiden godt og fikk gode diskusjoner rundt border, opplevde andre at arbeidet ikke var så fruktbart. Vi hadde ikke nok arrangører til å ha en gruppeleder på hver gruppe – det skulle jeg gjerne sett at vi hadde.

Som tidligere var det flest påmeldte på formidlingssesjonen. Men fordi deltakerne kunne velge forskjellige sesjoner noen av dagene, ble det en jevnere fordeling særlig mellom forskning og formidling. Årets forskningssesjon holdt et veldig høyt nivå, og må sies å være den mest vellykte av forskningssesjonene hittil. Vi opplevde at deltakere som opprinnelig hadde meldt seg på en av de andre sesjonene «snek» seg inn på forskning. Ekstra stoler måtte settes inn – en helt ny opplevelse for de ansvarlige for forskning. Både det høye nivået og antall deltakere tyder på at forskning i museene har fått fornyet interesse og fokus. Dette understrekes også ved den store påmeldingen til forskningskonferansen i Oslo noen uker etter kurset.

Med alle kritiske bemerkninger og ønsker om at ting kunne vært gjort annerledes i minnet, vil jeg likevel summere opp kurset i 2016 som det aller beste av de fire kursene vi har holdt i Trondheim. Deltakerne som møtte opp på mandagen var spente og forventningsfulle, de var engasjerte og hadde allerede en formening om at dette skulle de ha utbytte av. Det var flere yngre deltakere enn tidligere, og noe flere menn. Etter siste foredrag og siste lunsj på fredag hadde nye nettverk blitt dannet, nye bekjentskaper og nye kunnskaper lagt til. Mange ga uttrykk for at de gruet for og å forlate den museale bobla de hadde levd i denne uka; med så mange nye inntrykk og så mye entusiasme innså de at det ville bli mange nederlag i møte med en stresset museumshverdag. Som en sa det: «Stakkars lederne våre som får oss hjem, vi kommer til å mase og mase om forandring og fornying!» Det er å håpe at det ikke bare blir nederlag, men at nye tanker og ideer også får slippe til i hverdagsarbeidet.

Før årets kurs foretok vi en direkte henvendelse til de museene som ikke hadde hatt med deltakere tidligere. Dette førte til at flere 'nye' museer kom på deltakerlista. Det var også en god del gjengangere, de fleste kom fra små museer uten store, spesialiserte avdelinger. På direkte spørsmål svarte disse at dette kurset var den viktigste arenaen for læring og utvikling for deres museum.

Activism – *if we are not happy with the status quo and we'd like to see change, activism is a necessity. It doesn't have to be shouty, but to quote Maya Angelou, "it's the rent I pay for living on the planet".*

Empathy – *when we live in a world of difference and division, consciously walking in others' shoes could help us all feel we have a little more in common and are a little less apart.*

Bravery – *small acts of being brave, speaking out in the face of bigotry and prejudice, can make a difference; to quote a very different woman – Lady Macbeth – we need to "screw our courage to the sticking-place".*

Passion – *museums are great places that hold amazing collections and are full of connected and curious people, visitors and staff alike. I'd like to see a bit more passion about what we do and the potential for social change and impact that we can have.*

Fire av foreleserne var utenlandske, 1 britisk, 2 danske, 1 svensk. Deeyah Khan som var keynote på fredag, er norsk men reiste fra London og snakket delvis på engelsk.

De aller fleste innleiderne var plukket ut fra andre museer som vi visste hadde gode prosjekter å dele. Dessverre måtte vi si nei til noen innledere som selv tok kontakt for å presentere sine prosjekter. Alt kan ikke få plass i programmet selv med en uke til rådighet. Vi hadde dessuten bevisst valgt ut en del 'ferske' museumsfolk som innledere, enten alene eller sammen med en kollega. Vi opplevde det som en styrke at ikke bare de 'gamle' museumsarbeiderne deltok som forelesere, selv om det rent faglig gir en større tyngde. Å vise seg fram som ny i sektoren, og se at andre unge museumsmennesker også kan tror jeg er viktig i et slikt forum.

Et annet trekk ved årets kurs var at vi koblet inn flere av seksjonene i museumsforbundet, og andre museumsnettverksprosjekter. Dette gav nettverkene en unik sjanse til å profilere seg utover medlemmene, og kanskje inspirerte det andre til å delta mer aktivt på nasjonalt nivå.

Lokaler, praktiske ting og økonomi

Et nytt hotell og nye lokaler for årets kurs. Sett fra arrangørens ståsted var dette det beste lokalet vi har hatt, hotellets stab var lett tilgjengelig, de tekniske problemene (for det er jo alltid noen) ble løst ganske raskt og servicen var upåklagelig. Tilbakemeldingene tyder også på at de generelt opplevde lokalene og det praktiske som godt, selv om noen alltid har varierende opplevelse av temperatur. Tatt i betraktning av at vi ikke har en profesjonell arrangørstab er vi veldig tilfredse med tilbakemeldingene fra deltakerne også på dette området.

Økonomisk gikk det også relativt bra. Et underskudd på vel 20.000 skyldes delvis en uoppgjort regning fra tidligere kurs, samt en noe ekstravagant forelesning på fredag (Deeyah Khan) der reisen ble noe dyrere enn beregnet. Underskuddet er avtalt med MiST, som derfor fikk sende flere deltakere på nettopp dette keynoteforedraget med Deeyah Khan.

Følgende museer hadde deltakere på kurset 2016:

(tallene i parentes er antall deltakere mer enn 1)

Agder naturmuseum og botaniske hage
Anno museum avdeling Glomdalsmuseet (2)
Bymuseet i Bergen
DSS, 22. juli-senteret (5)
Forsvarets museer/Rustkammeret i Trondheim (2)
Helgeland Museum
Mist-Troms museum
Mjøsmuseet AS (2)
Museene for kystkultur og gjenreisning IKS (2)
Museene i Sør-Trøndelag – utviklingsenheten (2)
Museene i Sør-Trøndelag avd Ringve Musikkmuseum (3)
Museene i Sør-Trøndelag avd Sverresborg Trøndelag folkemuseum (1)
Museene i Sør-Trøndelag avd Trondheim kunstmuseum (2)
Museene i Sør-Trøndelag avd. Rockheim (3)
Museene i Sør-Trøndelag, avd. Norsk Døvemuseum (1)
Museet Midt (2)
Museum Stavanger (2)

Museumssenteret i Hordaland/Osterøy museum
Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (2)
Nordmøre museum (2)
Nordmøre museum, avdeling Tingvoll
Nord-Troms museum
Norsk folkemuseum (2)
Norsk Industriarbeidermuseum (4)
Norsk institutt for bunad og folkedrakt
Norsk Jernbanemuseum
Norsk Luftfartsmuseum (2)
Norsk Oljemuseum (2)
Norsk rettsmuseum (4)
Norsk senter for folkemusikk og folkedans
Oslo Museum (3)
Stiftelsen Kulturkvartalet – (2)
Stiftelsen Nordlandsmuseet
Stiklestad Nasjonale Kultursenter (3)
Sørlandets Kunstmuseum
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta museum
Vestfoldmuseene IKS (3)
Østfoldmuseene (2)